

בבא בתרא לה

משה שווערד

שודא דדייני

1. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף לה עמוד א

שודא דדייני – [1] לאותו שיהא נוטה לב הדיינים שהיה הנותן אוהבו או קרובו יותר דודאי לההוא גמר ואקני לו יתנו את הקרקע ושמא זכה בעל הקרקע בשלו אבל כשאתה אומר יחלוקו בודאי אחד נטל החצי שלא כדין.

2. תוספות מסכת בבא בתרא דף לה עמוד א

רב אמר יחלוקו - ... [2] ולפר"ת דפי' שודא דדייני מה שירצה הדיין יעשה

3. חידושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף לה עמוד א

ופירוש שודא דדייני למי שירצה הדיין יתננו. וכן מפורש בירושלמי (כתובות פ"י ה"ד) והדיינין מחליטין אותו לכל מי שירצו, והלשון אמור שם כך **שודא** לדייני, כלומר שהדיינין עושין כל מה שירצו, ואם אוהבין זה יותר מזה מפני שהוא עמית בתורה ומצות יתנו לו נמצא שצריך ליתן שוחד לדיינין, והוא כלשון גוזמא, והתם נמי בפרק מי שהיה נשוי אמרינן מה שירצה שלישי יעשה דיהבי ליה בי דינא למאן דעמית בתורה ובמצות, כדאמרינן בשבועות (ל' א') עולא חבירנו עמית בתורה ובמצות הוא נפקא מינה לשודא דדייני. ומה שפירש רש"י ז"ל שודא דדייני שאומדין אותו למי אוהב יותר. והרב רבי שמואל ז"ל תלמידו כתב כדבריו, לא דייק, דגבי זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי ליכא למימר הכי וא"כ היכי מייתנין הכא דשמואל למידן בה שודא, ובמסכת כתובות כתבתי יותר מזה בס"ד.

4. ספר שערים מצויינים בהלכה

ודברי הירושלמי הוא במס' כתובות (פ"י ה"ד), והכי איתא שם, אמר שמואל "שודא" דדייני כו', איזה מהן שירצו ב"ד להחליט מחליטין, ופי' בקרבן העדה שמותר ליטול שוחד ממי שירצה ליתן לו השדה. וכ"כ בדרכי משה (ח"מ סי' רמ סק"ג) בשם הר"ן ונמוק"י כאן, והד"מ כתב דזה דוקא לפי התוס', אבל לפרש"י דצריכין לראות למי היה אוהב יותר, ודאי אסור ליקח שוחד כמו בדין אחר. אבל הש"ך (שם סק"ד) כתב, דזה שגגה, דמבואר להדיא בתוס' שם דאף לר"ת אסור ליקח שוחד, אלא ודאי דהר"ן והנמוק"י ס"ל דהוי כמו שוחד, וגוזמא קאמרי, וכ"כ בחי' הרמב"ן. וכ"כ הריטב"א במס' שבועות (שם) דהירושלמי לשון גוזמא הוא, ורצ"ל שהרשות נתונה להם לעשות כמו שירצו.

5. שו"ת הרא"ש כלל קז סימן ו

... וכן יש דינין בגמרא דאמרינן שודא דדייני, בפ' הכותב (פ"ה:): ההוא דאמר נכסי לטוביה אתו תרי טוביה. וכן יש (שם) /כתובות/ צד) שני שטרות היוצאים ביום אחד כדאמר שמואל שודא דדייני, ופרש"י שיעשה הדיין לפי אומד דעתו, [היינו כשאין הדיין יכול להתברר בראיות ובעדים]. **ור"ת** ור"ח יפו כח הדיין לעשות בדין זה כל מה שירצה לעשות בלא טעם אומד הדעת. והכי נמי איתא בירושלמי לאיזה שירצו ב"ד מחליטין לו ובלבד שיהיה בית דין מומחה, **והיינו טעמא דכיון שבא הדיין לפני**

הדיין והוא אינו יכול לברר הדבר אינו רשאי למשוך ידו מן הדין ויריבו הבעלי דינין זה עם זה. וכתוב אמת ומשפט שלום וכו' כי על ידי המשפט יש שלום בעולם ולכך נתנו כח לדיין לשפוט ולעשות מה שירצה אף בלא טעם וראיה כדי לתת שלום בעולם.

6. דף על הדף בבא בתרא דף לה עמוד א

מובא במסכת שבת (י, א) 'כל דיין שדן דין אמת לאמתו, כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית'. ובבית יוסף (תחילת טור חושן משפט) הביא בשם התוספות, שדין אמת לאמתו בא למעט דין מרומה. והקשה על כך בבית יוסף, אם כן היה די לומר 'דין אמת' ולמה הוסיפו לאמתו, [1] ולכן פירש שבא למעט אופן שידון הדיין דין אמת, אך יצטרף לזה אהבת הדיין לזכאי או שנאתו לחייב. [2] המהר"ל (גור אריה, יתרו) כתב, 'ולוי היה נראה, שכך פירושו לאפוקי דין שודא דדייני, שהדבר הזה אינו תולה באמת, רק באומד ובמחשבה ואין זה לאמתו'.

1. תוספות מסכת בבא בתרא דף לד עמוד ב

ומ"ש משני שטרות כו' - בשטרות מכר או מתנה איירי ולכך לשמואל דאמר שודא לא דמאי להא דתנן בפ' מי שהיה נשוי (כתובות דף צג:) היו כולן יוצאות ביום אחד ואין שם אלא מנה אחד כולן חולקות בשוה דהתם בשעבוד איירי דאין שעבוד חל אלא מאותה שעה שמוכיה מתוך שטר שמתחיל השעבוד דהיינו ממחרת יום שנכתבו דביום שנכתבו אין מוכיה מתוך השטר מתי התחיל אם בבקר אם בערב אבל מתנה או מכר כל הקודם באותו יום עצמו זכה.

2. חידושי הר"ן מסכת כתובות דף צד עמוד ב

איתמר שתי שטרות היוצאין ביום אחד וכו', אלא מחוורתא רב כר' מאיר ושמואל כר' אלעזר. והאי פלוגת' דרב ושמואל דוקא בשטרי אקניאטא, אבל בשטרי דלאו אקניאטא ודאי שודא עדיפא, דהא משעת קנין קנו, וקיי"ל כשמואל דהלכת' כותיה בדיני. וכתב הרב אלפסי ז"ל דשמעתין דוקא בשטר מקח וממכר ובשטרי מתנה, אבל בשטרי הלוא' ודאי יחלוקו, דהא איכא דררא דממונא למר ולמר, והביא ראייה ממתני' דהיו כלן יוצאות ביום אחד דאמר' דחולקות בשוה, ועוד הביא ראייה מדקיי"ל דלוה ולוה ואח"כ קנה דאמר' יחלוקו, ואם אית' דאפי' בשטרי הלואה אמר' שודא אמאי יחלוקו, והא חל שעבודיה בחד זמנא, והוה לן למימר שודא דכשני שטרות היוצאין ביום א' דאמי. ויש דוחין ראיו' אלו דאי ממתני' דהיו כלן יוצאות ביום אחד איכא למימר דמיירי בשלא הכריעו ב"ד ליפות כחו של זה מזה, דליכא למימר שודא, שאין עיקר הענין כאן אלא לברר דין חלוקתן אם לפי מעות אם בשוה, וההיא דלוה ולוה נמי אינה ראייה, דהתם כיון דעל כרחין חל שעבוד שניהם בבת אחת לכ"ע חלוקין, אבל בשני שטרות דאיפש' לומר דחד מינייהו קדים ודאי אמר' שודא.

3. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף צד עמוד א

אתמר: ב' שטרות היוצאים ביום אחד, רב אמר: חלוקין, ושמואל אמר: שודא דדייני. לימא, רב דאמר כר"מ, דאמר: עדי חתימה כרתי, עד עמוד ב ושמואל דאמר כרבי אלעזר, דאמר: עדי מסירה כרתי! לא, דכולי עלמא כרבי אלעזר, והכא בהא קמיפלגי, רב סבר: חלוקה עדיפא, ושמואל סבר: שודא דדייני עדיפא. ...

4. רש"י מסכת כתובות דף צד עמוד א

כרבי מאיר דאמר - לענין גט עדי חתימה עיקר כריתות וכן לענין השטרות ואלו שניהם נחתמו ביום אחד ובמקום שאין כותבין שעות גלו דעתייהו דאין מקפידין על הקודם לחבירו ואפילו זה שחרית וזה במנחה אין זה גובה יותר מזה הלכך מאי שודא דדייני איכא למימר אין אדם יכול ליפות כחו של זה משל זה.

5. רש"י מסכת כתובות דף צד עמוד ב

ושמואל דאמר כרבי אלעזר דאמר - אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו בפני עדים גובה מנכסים משועבדים שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם שמא ימותו עדי מסירה או ילכו למדינת הים אלמא עדי מסירה עיקר והכא יש לומר שמא האחד היה חביב עליו יותר וקדם ומסרו לו ואת השני הטעה וכי לא ידענין נימא שודא דדייני לפי מה שהם רואים מי מהם היה רגיל אצלו יותר דשודא עדיפא מחלוקה.

6. תוספות מסכת בבא בתרא דף לה עמוד א
ושמואל אמר שודא דדייני - היינו כר"א דאמר עדי מסירה כרתי דלר"מ לא הוה אמר שודא ...

7. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף לה עמוד א
יחלוקן - דספיקא הוא וליכא למימר הכא המוציא מחבירו דאין א' מוחזק מחבירו.

8. ספר שערים מצויינים בהלכה

התם ליכא למיקם עלה דמילתא. עי' ברשב"ם
דבשני שטרות ליכא למיקם עלה
דמילתא, אבל בההוא ארבא איכא למיקם עלה
דמילתא, דשמא יבואו עדים ויעידו של מי
הוא, ונמצא דברי ב"ד נסתרים במה שפסקו
כבר חלוקה או שודא, ולכן אין הב"ד נכנסין
בדבר, וכל דאלים גבר. ובתרומת הדשן (סי'
שנב) כתב, דהיכא דאיכא פלוגתא דרבוותא,
ליכא למיקם עלה דמילתא, דמי יעיד לנו
שהלכה כדברי פלוני או כדברי פלוני, לכן
צריכין לעשות חלוקה, אבל דין שודא לא
עבדינן, דלזה צריך להיות גדול הדור כר"נ,
ועוד דכתב המרדכי במס' כתובות (פ"י סי'
רמג) דדוקא במקום שפסק הש"ס בהדיא שודא
עבדינן כן, אבל אנן אין עושין דין שודא, והא
דכתב המרדכי לעיל (פ"א סי' תקז) דהיכא
דאיכא פלוגתא דרבוותא רש"י ור"ת, אמרי'
דכל דאלים גבר, התם היינו טעמא דלא שייך
שם דין חלוקה, עי"ש ההסבר. וכן פסק הרמ"א
(חור"מ סי' קלט ס"ד) דדבר שהפוסקים חולקים
בו, ולא תפס חד מינייהו, אם הוא דבר דשייך
בו חלוקה חולקין, ואם לא שייך ביה חלוקה
כל דאלים גבר. ועי"ש בש"ך ובסמ"ע בענין
זה. ועי' בדברינו לעיל (לד: סוד"ה אמר ר"נ).
וע"ע ברמ"א (חור"מ סי' רנו ס"א) ובש"ך
וסמ"ע (שם) ובתשו' חתם סופר (חור"מ סי'
קכט).

9. שולחן ערוך חושן משפט הלכות מקח וממכר סימן רכג

המחליף פרה בחמור, ומשך בעל הפרה את החמור, ועדיין הפרה בביתו, וילדה, וטען בעל הפרה שילדה קודם שמשך החמור,
ובעל החמור אומר: אחר משיכת החמור ילדה, וכן המוכר שפחתו וקבל המעות, וילדה, המוכר אומר שילדה קודם שקבל המעות,
והלוקח אומר: אחר כך ילדה, אפילו אם הלוקח טוען ברי והמוכר טוען שמא, על הלוקח להביא ראיה, אפ"ל אין הפרה והשפחה
ברשות מוכר אלא עומדת באגס; ואם לא הביא ראיה, ישבע המוכר על וילד הפרה בנקיטת חפץ, ועל וילד השפחה ישבע היסת.
ואם הלוקח מוחזק, על המוכר להביא ראיה.

10. ט"ז חושן משפט סימן רכג

עוד שם. וטען בעל הפרה כו'. משמע שאין חילוק ביניהם רק בזמן הלידה, וקשה לי מסימן ר"ד [בטור] סעיף י', המוכר פרה סתם לא מכר הולד ואם אמר פרה מעוברת מכר הולד, וא"כ קשה הכא ממה נפשך, אי אמר פרה סתם הא לא מכר הולד אפילו נולד אח"כ, ואי אמר פרה מעוברת הא מכרו אפילו נולד קודם. ואין לומר דמיירי בסתם ושאני הכא דאפ"ה קנה הולד כיון שהיה במעי אמו בשעת משיכה, משא"כ לעיל דמיירי שכבר היה נולד, דהא כתב רבינו [הטור] שם בשם הרא"ש [ב"ב פ"ה סי' ט'] דכשהיא מעוברת עדיין מכר הולד, משמע לדעה ראשונה שם אפילו במעוברת לא מכר הולד. ונראה לי דבאמת לא כתב רבינו שם דרך פלוגתא:

11. ספר שערים מצויינים בהלכה

ע"ש. [ובקצה"ח (שם סק"א) הביא דברי השטמ"ק במס' ב"מ (ק.) דמיירי שאמר לו להדיא 'שמוכר לו פרה זו מעוברת, ועכשיו ילדה, וטוען המוכר אני לא מכרתי לך פרה וולדה, אלא פרה מעוברת, וסכנת הלידה עליך, ועכשיו שכבר ילדה זו קודם ברשותי, הרי פרה וולדה שלי, ואני אעמיד לך פרה מעוברת אחרת, ותסבול אחריות סכנת הלידה, והלוקח טוען ברשותי ילדה, והרי סבלתי אחריות סכנת הלידה. וע"ע מש"כ בתשו' חתם סופר (ח"מ סי' קה).

12. רש"י מסכת בבא מציעא דף ב עמוד ב

דררא דממונא – [1] חסרון ממון, שאם יפרע זה שלא כדין הוי חסרון ממון, ואם נפטרנו שלא כדין נמצא זה חסר ולד פרתו.

13. חידושי הרשב"א מסכת בבא מציעא דף ב עמוד ב

דררא דממונא. פרש"י ז"ל דררא חסרון כיס שאם תחייבנו שלא כדין הרי חסר ממון ואם תפטרנו שלא כדין נמצא זה חסר ולד פרתו, כלומר לאפוקי מציאה דלאו מידי חסר ולאפוקי מקח וממכר דהא מהדר ליה דמי כדאמר' לעיל, ואין פירושו נראה מחזור מדאמר' בפ' חזקת הבתים זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי אמר רב נחמן כל דאלימ גבר ואקשינן עליה מהמחליף פרה בחמור וילדה זה אומר ברשותי ילדה וזה אומר ברשותי ילדה וכו' ומתרץ לה התם איכא דררא דממונא למר ולמר כלומר בההיא דהמחליף פרה אבל הכא כלומר בדרב נחמן ליכא דררא דממונא דאי דמר לא דמר ואי דמר לא דמר, ואי כפירושו של רש"י ז"ל בההיא דזה אומר של אבותי ג"כ אית ביה חסרון כיס שאם יתקפו מי שאינה של אבותיו למי שהיא של אבותיו נמצא חסר שדהו. ורבינו חננאל ורבינו שמואל ז"ל פירשו דררא דממונא עיקר ממון פי' שהיה לו בה עיקר תביעה וחזקה בלא מחלוקת כגון ההיא דמחליף פרה בחמור דמוכר יש לו חזקה גמורה דשלו היתה קודם חליפין ושלו הוא תובע ולוקח נמי שלו היא עכשיו בלא מחלוקת ושלו הוא תובע, אבל בארעא דרב נחמן ליכא לחד מינייהו חזקה גמורה בלא מחלוקת, ובזו דשור שנגח את הפרה ג"כ יש לכל אחד עיקר תביעה וחזקה, בעל השור מוחזק בשורו ובעל הפרה דמוחזק בולד חי והרי שחוט לפניך, משא"כ במציאה ובמקח וממכר, ובתרגום ירושלמי מידי תבקשנה מן ידי תדריניה, ומיהו הא דאמרינן הכא ולא ק"ו הוא משמע לכאורה טפי כפי' רש"י ז"ל דה"ק ומה התם דודאי חד מינייהו מפסיד דע"כ כוליה דחד מינייהו הוא וכשאתה חולקו ביניהם אתה מפסיד ודאי ממון לאחד מהם ואפ"ה אמר סומכוס יחלוקו הכא דאפשר דחלוקתם כדין דדלמא דתרוייהו היא לא כ"ש. [1] ע"כ נ"ל דהכי פי' דררא דממונא הפסד ממון והתם פי' עיקר תביעת ממון ולשון אחד הוא המתחלק לשני עניינים, ויש לנו כזה הרבה בתלמוד.

14. חידושי הרמב"ן מסכת בבא מציעא דף ב עמוד ב

דררא דממונא. פרש"י ז"ל חסרון כיס שאם תחייבנו שלא כדין הרי חסר ממון ואם תפטרנו שלא כדין נמצא זה חסר ולד פרתו, משמע לאפוקי מציאה דלא קא חסר ממונא ולאפוקי מקח וממכר דקא מהדר ליה דמי, ואין פירושו זה נכון דקשיא עליה הא דאמרינן בפ' חזקת הבתים זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי ואמר ר"נ כל דאלימ גבר ואקשינן עליה מדתנן המחליף פרה בחמור, ופריק התם איכא דררא דממונא למר ודררא דממונא למר אבל הכא אי דמר לאו דמר, משמע דליכא דררא דממונא בזה

אומר של אבותי וזה אומר של אבותי והא אית בה חסרון כיס. [2] אלא ה"פ דררא דממונא היינו עיקר תביעת ממון. כלומר דגבי המחליף פרה בחמור מוכר אית ליה חזקה גמורה דשלו היתה קודם לכן ושלו הוא תובע. ולוקח נמי שלו היא עכשיו ואין בזה מחלוקת הילכך שלו הוא תובע. אבל בארעא דר"נ ליכא לחד מינייהו חזקה גמורה בלא מחלוקת. וכן פי' ה"ר שמואל ז"ל וכן אתה מפרש דררא דטומאה האמורה בפ"ק דמס' נדה (ו' א') ובפרק חומר בקודש, כלומר שהחזקה שם עיקר טומאה וחזקתה, ובמסכת שבועות (מ"א א') נמי דררא דממונא האמור שם כך פירושו כמו שכתבנו ולא כדברי רש"י ז"ל, ושמעתי שבתרגום ירושלמי מידי תבקשנו מן ידי דתריניה כלומר מידי תתבענו כאדם התובע ממונו העומד בחזקתו, ובפר"ח ז"ל במסכת שבועות ג"כ מצאתי שפי' דררא דממונא עיקר ממון.

15. תוספות מסכת בבא מציעא דף ב עמוד ב

היכא דאיכא דררא דממונא - [3] פירוש שבלא טענותיהם יש ספק לב"ד דיש לאחד תביעה על חבירו בלא טענותם כגון בשור שנגח את הפרה (ב"ק דף מו.) ומחליף פרה בחמור אחרי שהספק נולד מעצמו דין הוא שיחלוקו אפילו בלא שבועה.

16. תוספות מסכת בבא מציעא דף ב עמוד ב

ומה התם דאיכא דררא דממונא - בפרק ח"ה (ב"ב דף לה. ושם) גבי ארבע דאמר רב נחמן כל דאלים גבר פריך מהמחליף פרה בחמור דיחלוקו ומשני התם איכא דררא דממונא ולא פריך ומה התם דאיכא דררא דממונא ואיכא למימר כולה דמר יחלוקו גבי ארבע דאיכא למימר דתרוייהו הוא ואין חולקין אלא כל דאלים גבר כדפריך הכא היינו משום דלענין חלוקה סברת דררא דממונא היא טובה מאחר שספק גמור הוא בלא טענותם דין שיחלוקו אבל ארבע אע"ג דאפשר דתרוייהו היא כיון דליכא דררא דממונא ואין אוחזין הוי דינא כל דאלים גבר אבל לענין שבועה אין מועיל סברת דררא דממונא לחלוק בלא שבועה אחרי שהוא בודאי של אחד מהם סברא הוא שיחלוקו בשבועה אולי יודה אחד מהם.

17. תוספות מסכת בבא בתרא דף לה עמוד ב

אין מוציאים אותה מידו - ואפילו כתבו הרשאה זה לזה הואיל ורשעים הם אין נזקקים להם.

18. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת בבא בתרא דף לה/ב

קנט) שם. ואמרי נהרדעי אם בא אחר מן השוק והחזיק וכו', רשב"ם פירש הטעם, שמא גם לשניהן אין להן חלק בה, ובתוס' הקשו יכתבו הרשאה ז"ל, ומשמע שפירשו, דודאי הוא של אחד מהן, אלא שהשלישי יכול לדחות לכל אחד לומר לא שלך הוא רק של חברך, כמו בכהן ומת אחד מהתינוקות, בכורות מ"ח, אבל לפי"ז יקשה תירוצם, דכיון דרשעים הם וכו' הא אחד מהן אינו רשע:

19. שיעורי ר' דוד בבא בתרא דף לה עמוד ב

תלא) בטעמא דלא מהני הרשאה לרשעים
גמ' אמרי נהרדעי אם בא אחד מן השוק והחזיק בה אין מוציאים אותה מידו. וכתבו בתוס' ד"ה אין מוציאים אותה מידו, ואפי' כתבו הרשאה זה לזה, הואיל ורשעים הם אין נזקקין להם, ע"כ.

וכתב הקצוה"ח (סי' מ"ט סק"ח) דכונתם להקשות דיכתבו הרשאה זה לזה, ואז יהיה גזלן של יחיד, ובודאי גזלן יחיד שמייה גזלן, ולזה כתבו דאין נזקקין להן הואיל ורשעים הם. וביאור דבריהם, משום דמדינא אין הרשאה מועיל, משום דגזילה אינו יכול להקנות, דהו"ל דבר שאינו ברשותו, ואפי' קרקע, כל שאינו יכול להוציא בדיונים, אינו יכול להקנות, והרשאה אינו אלא תקנ"ח, ומשו"ה גבי רשעים ורמאים אין נזקקין לתקנתם, ע"ש. [והיינו דהא דכתבו התוס' דהואיל ורשעים אין נזקקין להם ולא מהני הרשאה, היינו רק דכיון דכל עיקר דין הרשאה הוי רק תקנת חכמים, ממילא ברשעים לא תיקנו, וחזר עיקר הדין דאין יכול להקנות].

אך לכאורה צ"ע, דהא כיון דתיקנו רבנן הרשאה, ממילא מהני לכולהו, אף לרשעים, ככל דיני דרבנן, דאטו בשאר תקנות דרבנן נמי נימא דלא מהני ברשעים, [וע"כ דאחר שתיקנו שוב הוי התקנה לכו"ע, וא"כ ה"נ מ"ט לא יועיל ההרשאה לרשעים].

ואולי י"ל דכל דין הרשאה הוי רק דכשמביא הרשאה לפנינו, ב"ד נזקקין לפי ההרשאה, אף דמן הדין אינו כלום, וברשעים לא תיקנו נזקקין, [והיינו דלא היה התקנה דהרשאה מהני, אלא התקנה הוי רק דב"ד נזקקין להן ע"י הרשאה, וממילא שפיר י"ל דלרשעים לא תיקנו דנזקקין].

20. ספר שערים מצויינים בהלכה

ומאי לא שמיה גזלן שלא ניתן להשבון. עי' ברשב"ם דמיירי בחנוני שמכר במדה שאינה ישרה, דלא ניתן להשבון, שאינו יודע למי גזל. וכתבו התוס' דאע"פ שיכול לעשות בו צרכי ציבור כדאמרי' במס' ביצה (כט.), מ"מ לאו השבחה מעלייתא היא. פי' דמ"מ אותו שנגזל ממנו אפשר שלא נהנה מזה, אלא משום תקנת השבים הקילו חז"ל שיעשה צרכי רבים, ואם יהיה לו סייעתא דשמיא יקבלו תשובתו, דע"י שמתפלל ומבקש מאת הקב"ה במרירת לבו שרוצה לתקן, והקב"ה רוצה בתשובה, כמ"ש בברכת השיבנו, בא"י הרוצה בתשובה, ולכן יסבב משמים דהנגזלים או יורשיהם יהנו מהצרכי רבים שעשה בהם. וכ"כ בערוך השולחן (חור"מ סי' שסו ס"ג) דכשיעשה בהם צרכי רבים יסבב השי"ת שהנגזלים יהנו מהם, דהבא לטהר מסייעין אותו מן השמים.

✓ וזאת למודעי שאלו האנשים שקבצו עושר רב ע"י גזל, ולעת זקנתם רוצים להתכבד ולהתפאר, ומנדבים לצדקה, ומכבדים אותם ומחזיקים להם טובה בעבור זה, הרי אינם מקיימים בזה מצות השבת גזילה, שהם נותנים הכסף בעבור הכבוד, וחושבים דע"י זה כבר תיקנו מה שגנבו, ויש להודיעם שיתנו בתורת השבת גזילה, ואם הוא מתבייש יתן כחשאי שלא ידעו מזה, דאל"כ ילכו מהעולם בלא תשובה. ועי' בתשו' אגרות משה (חור"מ סי' פח) שמוהיר על זה, והבאנו דבריו בשמ"ב (ח"ד סי' קפב ס"ק יא).

21. חידושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף לה עמוד ב

מה גוי אין לו חזקה אלא בשטר, פי' משום דסתם גוי אנס הוא ומתיראים ממנו למחות בו כל כך ומיהו לא אנס גמור הוא שיכתבו לו את השטר מחמת יראה כסיקריקון ואפי' מלמחות בו לגמרי אין מתיראין ממנו ולפיכך הבא מחמתו ג"כ יש לו חזקה אפי' בלא שטר ובחזקת ארבעים שנה והיינו דאמר' לקמן בפרקין (נ"ה א') ואריסא דפרסאי עד ארבעין שנין, וכן כתב שם הראב"ד ז"ל:

22. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף לה עמוד ב

הבא מחמת גוי הרי הוא כגוי מה גוי אין לו חזקה אלא בשטר וכו'. אומר רבינו הרא"ה נר"ו דבזמן הזה שהגוי דן עם ישראל דיניהם אם זכה הגוי בשום קרקע של ישראל או בשום נזקי חלון וכיוצא בו על ישראל הבא מכחו זכה בדינא דדינא דמלכותא דינא וכל זכותו של גוי זכה, וכן אם החזיק ישראל על גוי וזכה בדבר כפי דיניהם ומכר הגוי קרקעו לישראל לא עדיף ההוא ישראל מן הגוי שמכר לו, והרב בעל העיטור לא כתב כן.

23. ספר שערים מצויינים בהלכה

הרי הוא כעכו"ם. כתב בתשו' הרשב"א (ח"ג סי' קנג) לא אמרו הבא מחמת עכו"ם הרי הוא כעכו"ם אלא להחמיר על הבא מחמתו, ולכן אם ביתו של העכו"ם סמוך לחצר ראובן הישראל, ופתח חלונות על חצרו כפי דיני העכו"ם, ועמד העכו"ם ומכר אותו בית לשמעון, ועכשיו תובע ראובן לשמעון שיסתום החלונות שפתח העכו"ם, ושמעון טוען שהוא בא מחמת עכו"ם ודינו כמוהו, הדין עם ראובן וחייב שמעון לסתום החלונות. ודין זה הובא בשו"ע (חור"מ סי' קנד סי"ט). וברמ"א כתב דיש חולקין. והש"ך והטו"ז תמהו עליו ונשאו בצ"ע. ועיי"ש בנתיבות (ס"ק מח) שהסביר הענין. ועיי' עו"ש בשו"ע (סי"ח) דלא אשכחן דקאי ישראל במקום עכו"ם אלא לגריעותא. ועיי"ש בסמ"ע (ס"ק מג) ובביאור הגר"א (ס"ק פז).

24. שו"ת הרא"ש (כלל יח סי' יד)

וששאלת: יהודי נפח ששוכר בית של ישמעאל אצל ביתו של שמעון ועושה בו מלאכתו, וטוען בו שמעון שמזיקו בנדנוד הקרקע בכל עת שמכה בקורנס, ושאינו מניח אותו לישן, ומעלה אבק ועשן במלאכתו, ועושה לו היזק. והנפח ששכרו, טוען שלא היה יכול למחות בישמעאל מלעשות בבית כל מה שירצה, גם לא יוכל למחות בו שבא מחמת אינו יהודי הרי הוא כאינו יהודי.

תשובה: הא דאמר שמואל: בא מחמת אינו יהודי הרי הוא כאינו יהודי, ה"מ במידי דממילא, כגון: מה עובד ככבים אין לו חזקה אלא בשטר, או שאר דברים כיוצא באלו. אבל דבר שעושה לו היזק בידים, כגון זה, שמעלה אבק ועשן, כל בר ישראל מחוייב שלא להזיק את חברו בידים, ואבק ועשן שמעלה הוא גירי דיליה, ועושה הוא בידים. ונהי שלא היה יכול למחות ביד הישמעאל, אם היה עושה דבר זה בביתו, מ"מ ביד הישראל, שהוא ציית דינא, יכול למחות.